

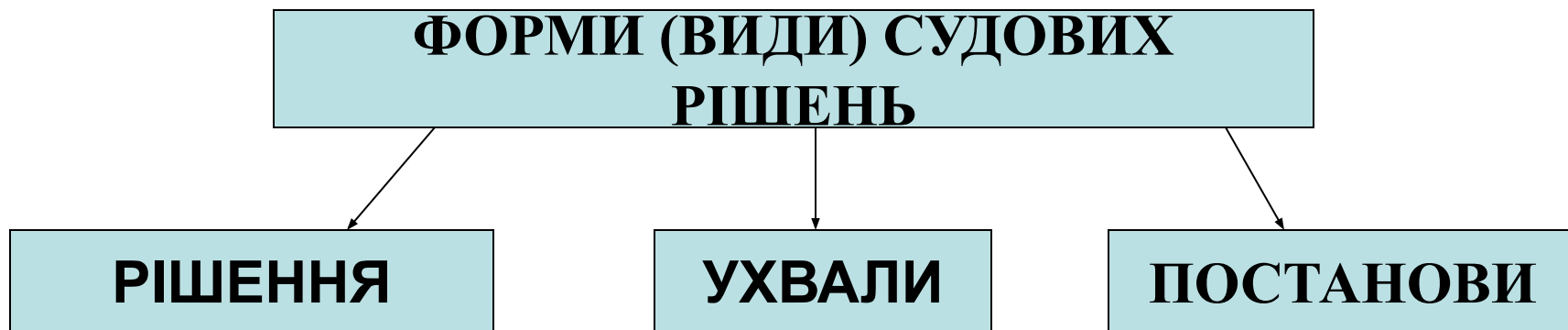
СУДОВЕ РІШЕННЯ

План

- .Поняття, ознаки, значення та види судових рішень.
- .Зміст судового рішення та вимоги, яким повинно відповідати судове рішення.
- .Законна сила рішення суду.
- .Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив.
- .Ухвала суду першої інстанції.

Постанова Пленуму Верховного Суду України в №14 від 18.12.2009 р.
«Про судові рішення в цивільних справах»

1. Поняття, ознаки, значення та види судових рішень.

Ухвала суду – це такий акт правосуддя (процесуальна форма вираження діяльності суду щодо застосування права), який вирішує питання, що пов'язані з рухом справи в суді першої інстанції, клопотання та заяви осіб, які беруть участь у справі, питання про відкладення розгляду справи, оголошення перерви, зупинення або закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду у випадках, встановлених ЦПК.

Постанова суду в цивільних справах – це такий акт правосуддя, який ухвалюється за результатами перегляду судових рішень Верховним Судом України (виняткові обставини).

Судове рішення — це такий акт правосуддя, яким вирішується матеріально-правова вимога позивача до відповідача, спір сторін по суті, який спрямований на захист порушених або оспорюваних прав та охоронюваних законом інтересів сторін цивільного процесу.

Ознаки судових рішень:

1). головна ознака рішення суду — **вирішення ним справи по суті.**

2) рішення — акт органу судової влади.

3) це **правозастосовний** акт, що містить у собі одночасно **наказ** (проявляє себе через прояв владного характеру рішення суду) і **підтвердження** (відображає усунення судом спору про право і констатацію наявності матеріально-правових відносин, суб'єктивних прав і обов'язків)

4) рішення суду є **процесуальним актом** — **документом**, оскільки приймається в певній формі та у визначеному законом порядку, воно повинно мати зазначені в законі зміст і реквізити.

Значення судового рішення полягає у наступному:

- 1) рішення припиняє спір про право через його вирішення по ній та завершує судочинство у справі;
- 2) відновлює законність, порушену однією із сторін, встановлює і вносить стабільність у відносини цивільного обігу;
- 3) здійснює профілактичні функції правосуддя, має превентивне значення, запобігаючи можливості виникнення аналогічних спорів у майбутньому.

Судовий розгляд закінчується ухваленням *рішення* суду, крім 2 випадків:

- постановлення ухвали суду у справі про оскарження рішення третейського суду (ст. 389-6 ЦПК України);
- постановлення ухвали суду про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду або про відмову у видачі (ст. 389-11 ЦПК України).

Судові рішення в **електронній формі оформляються** згідно з вимогами законодавства у сфері електронних документів та електронного документообігу, а також електронного цифрового підпису

КЛАСИФІКАЦІЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

I. ЗА ВИДОМ ПРОВАДЖЕННЯ У СУДІ 1-ОЇ ІНСТАНЦІЇ

рішення, прийняте
в порядку
позовного
провадження

рішення,
прийняте
в порядку
окремого
провадження

рішення,
прийняте
в наказному
провадженні
(судовий наказ)

II. ЗА ХАРАКТЕРОМ ПРАВОВОЇ ДІЇ СУДОВОГО РІШЕННЯ

про
присудження

про
визнання

про перетворення
правовідносин

ІІІ. ЗАЛЕЖНО ВІД ВИДУ ІНСТАНЦІЇ СУДУ

**рішення суду
першої
інстанції**

**рішення суду
апеляційної
інстанції**

**рішення суду
касаційної
інстанції**

ІV.3А СУБ'ЄКТОМ ВИНЕСЕННЯ РІШЕННЯ СУДУ

**рішення одноособового
судді**

рішення колегіального суду

V. ЗА ЗМІСТОМ РІШЕННЯ СУДУ

остаточне

додаткове

2. Зміст судового рішення та вимоги, яким повинно відповідати судові рішення.

Під час ухвалення рішення суд вирішує такі питання (ч.1 ст. 214 ЦПК України):

- 1) чи мали місце обставини, якими обґрунтовувалися вимоги і рішення, та якими доказами вони підтверджуються;
- 2) чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження;
- 3) які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин;
- 4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин;
- 5) чи слід позов задовольнити або в позові відмовити;
- 6) як розподілити між сторонами судові витрати;
- 7) чи є підстави допустити негайне виконання судового рішення (ст.367 ЦПК України);
- 8) чи є підстави для скасування заходів забезпечення позову.

При виборі і застосуванні правової норми до спірних правовідносин **враховує висновки Верховного Суду України**, викладені у постановках, прийнятих за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення. Суд має право **відступити** від правової позиції, викладеної у висновках Верховного Суду України, **з одночасним наведенням відповідних мотивів**.

СТРУКТУРА РІШЕННЯ СУДУ

вступна
частина

описова
частина

мотивувальн
а
частина

резолютивн
а
частина

У вступній частині рішення суду вказуються: час та місце його ухвалення; найменування суду, що ухвалив рішення; прізвище та ініціали судді (суддів — при колегіальному розгляді); прізвище та ініціали секретаря судового засідання; імена (найменування) сторін та інших осіб, які брали участь у справі; предмет позовних вимог

Описова частина повинна містити узагальнений виклад позиції позивача і відповідача; пояснення осіб, які беруть участь у справі; інші докази, досліджені судом.

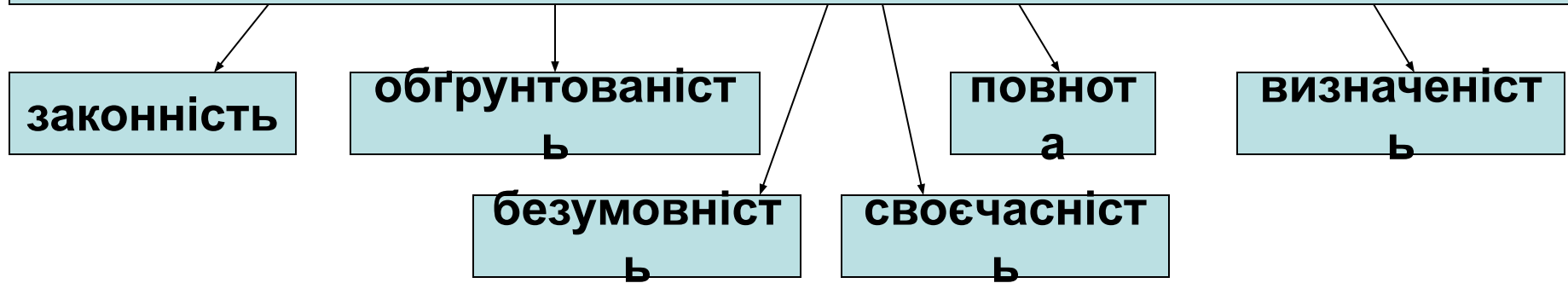
У мотивувальній частині вказуються: **встановлені судом обставини** і визначені відповідно до них правовідносини; **мотиви**, з яких суд вважає встановленою наявність або відсутність фактів, якими обґрунтовувалися вимоги чи заперечення, бере до уваги або відхиляє докази, застосовує зазначені в рішенні нормативно-правові акти; **чи були порушені**, не визнані або оспорені права, свободи чи інтереси, за захистом яких особа звернулася до суду, а якщо були, то ким; **назви статті, її частини, абзацу, пункту, підпункту закону**, на підставі якого вирішена справа, а також процесуального закону, яким суд керувався (п.3 ч.1 ст.215 ЦПК).

Значення мотивувальної частини рішення полягає в тому, щоб **переконати осіб**, які беруть участь у справі, і **вищестоящі судові інстанції**, які можуть перевіряти справи в апеляційному та касаційному порядку, у законності і обґрунтованості прийнятого судом першої інстанції рішення.

Резолютивна частина повинна містити висновок про задоволення позову або про відмову в позові повністю чи частково; висновок суду по суті позовних вимог; розподіл судових витрат; строк і порядок набрання рішенням суду законної сили та його оскарження (п.4 ч.1 ст.215 ЦПК).

При **об'єднанні** в одному провадженні декількох вимог або прийнятті **зустрічного позову** або позову третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги, повинен бути сформульований висновок суду по кожній позовній вимозі.

ВИМОГИ, ЯКИМ ПОВИННО ВІДПОВІДАТИ СУДОВЕ РІШЕННЯ

Законність судового рішення полягає у строгій і неухильній відповідності застосуванню в справі норм матеріального права, які підлягають застосуванню по справі, при точному дотриманні норм процесуального права відповідно до їх змісту і мети.

Умовами законності судового рішення з точки зору застосування матеріального закону є:

а) правильне визначення правових норм, що регулюють спірні правовідносини;

б) вірне тлумачення правових норм, з'ясування істинного змісту правових норм, які підлягають застосуванню.

Обґрунтованість судового рішення означає, що суд повністю з'ясував обставини, що мають значення для справи, обґрунтував встановлені обставини доказами і виклав у рішенні свої висновки відповідно до обставин справи.

Вимога **повноти** означає, що суд своїм рішенням повинен дати всебічну і повну відповідь на всі вимоги та заперечення сторін, які розглядалися судом. У рішенні повинно бути сформульовано, що постановив суд по кожній позовній вимозі.

Відповідно до вимоги **визначеності** - рішенням суду не може бути встановлено альтернативне право сторони або альтернативне право вибору порядку виконання судового рішення.

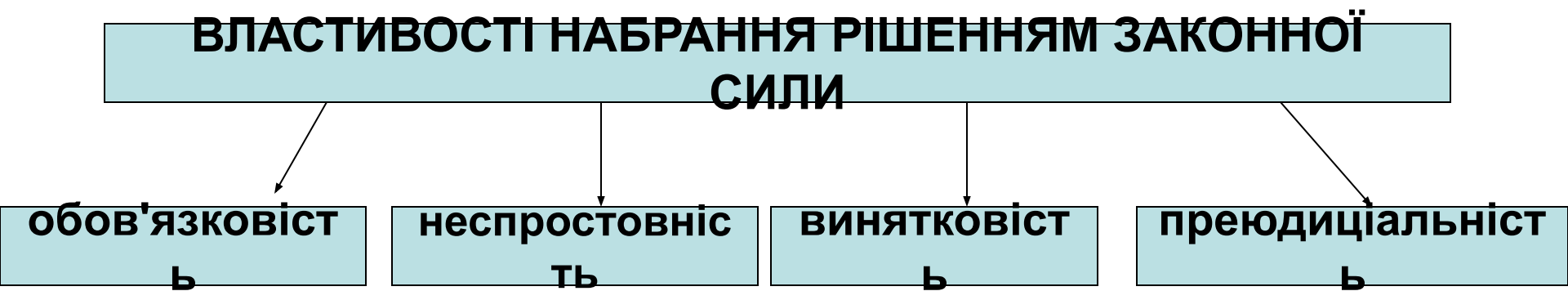
Судове рішення повинне бути **безумовним**. Виконання рішення не може бути поставлене в залежність від настання або ненастання яких би то не було умов.

Рішення суду повинно бути **своєчасним**, оскільки своєчасним повинен бути захист порушених або оспорюваних суб'єктивних прав і законних інтересів громадян та організацій. Не випадково в нормах цивільного процесуального права встановлюються **граничні** строки вирішення справ.

3. Законна сила рішення суду

Законна сила рішення суду — це остаточна правова властивість, яку набуває судове рішення, коли всі види оскарження були вичерпані, або з огляду на те, що вони не були використані і при цьому закінчилися всі строки, при яких оскарження є можливим.

Рішення суду набирає законної сили після закінчення строку для подання апеляційної скарги, якщо апеляційну скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після розгляду справи апеляційним судом. (ч.І ст. 223 ЦПК).

Основна властивість законної сили судового рішення — **обов'язковість**. Рішення суду, яке набрало законної сили, є обов'язковим для всіх державних органів і організацій, їх об'єднань, посадових осіб та громадян.

Неспростовність означає неможливість подальшого оскарження або опротестування рішення в апеляційному порядку а, отже, неможливість його скасування або зміни в цьому порядку. **За винятком, перегляду за нововиявленими обставинами, при перегляді рішень ВСУ, а також ч.4 ст.223** (якщо після набрання рішенням суду законної сили, яким з відповідача присуджені періодичні платежі, зміняться обставини, що впливають на визначені розміри платежів, їх тривалість чи припинення, кожна сторона має право шляхом пред'явлення нового позову вимагати зміни розміру, строків платежів або звільнення від них).

Під **винятковістю** рішення суду слід розуміти неприпустимість порушення і вирішення в суді справи за вдруге заявленим позовом, тотожним тому, що вже раніше був вирішений судом. Згідно з ч.2 ст.223 ЦПК після набрання рішенням суду законної сили сторони та треті особи із самостійними вимогами, а також їх правонаступники не можуть знову заявляти в суді ту саму позовну вимогу з тих самих підстав, а також оспорювати в іншому процесі встановлені судом факти і правовідносини.

Під **преюдиціальністю** розуміється неприпустимість оспорювання і повторної перевірки в іншому процесі фактів і правовідносин, підтверджених рішенням суду, що набрало законної сили.

Порядок ухвалення рішення суду.

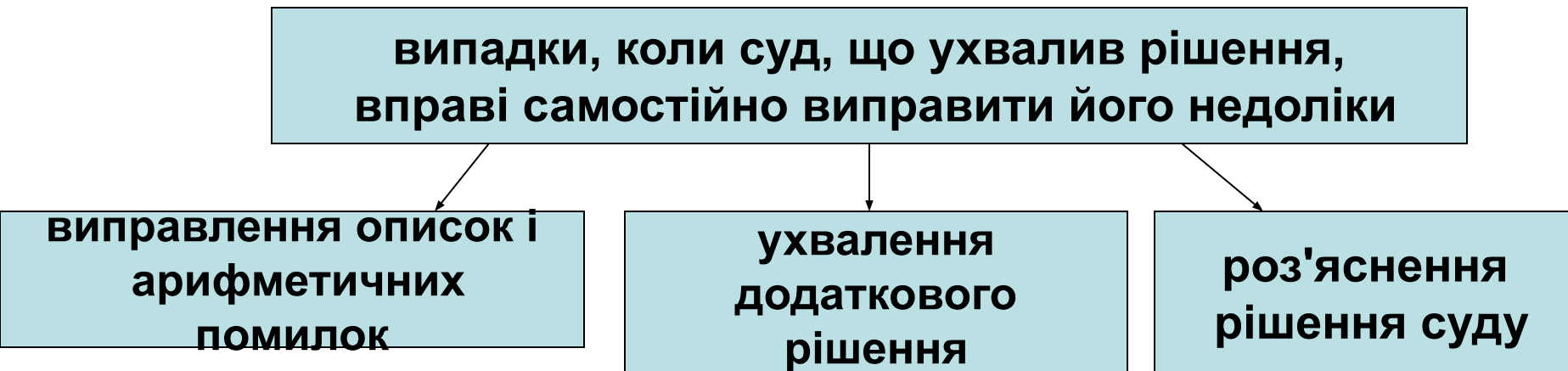
Суди ухвалюють рішення іменем України **негайно** після закінчення судового розгляду. У **виняткових** випадках залежно від складності справи складання **повного рішення** може бути відкладено на строк не більш як **п'ять** днів з дня закінчення розгляду справи, але **вступну і резолютивну частини** суд має проголосити в тому самому засіданні, в якому закінчився розгляд справи. Рішення суду, що містить вступну та резолютивну частини, має бути підписане всім складом суду і приєднане до справи. **Копії повного рішення** суду видаються особам, які брали участь у справі, **негайно** після проголошення такого рішення.

У разі проголошення тільки вступної та резолютивної частин судового рішення, особам, які брали участь у справі і були присутні у судовому засіданні, **негайно після його проголошення** видаються **копії** судового рішення із викладом вступної та резолютивної частин.

Особам, які брали участь у справі, але не були присутні у судовому засіданні, **копії повного судового рішення** надсилаються **рекомендованим** листом з повідомленням про вручення протягом **двох** днів з дня його складання або за їх зверненням вручаються їм під розписку безпосередньо в суді. Якщо судовим рішенням відповідачеві заборонено вчиняти певні дії, що потребуватиме вчинення дій органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими чи службовими особами, копія такого судового рішення також надсилається цим органам та/або особам у ціж строки.

4. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив

Після оголошення рішення по справі суд, що ухвалив рішення, не має права сам скасувати або змінити його. Суд вправі внести в нього виправлення без зміни змісту у суворо обмежених законом випадках.

Виправлення опісок та арифметичних опісок (ст. 219 ЦПК). Суд може з власної ініціативи або за заявою осіб, які беруть участь у справі, виправити допущені у судовому рішенні опіски чи арифметичні помилки. Така заява розглядається протягом **десяти** днів з дня її надходження. Питання про внесення виправлень вирішується в судовому засіданні, про що постановляється ухвала. Особи, які беруть участь у справі, повідомляються про час і місце засідання, але їхня неявка не перешкоджає розгляду питання про внесення виправлень.

Додаткове рішення. Додаткове рішення найчастіше служить способом виправлення такого недоліку судового рішення, як **його неповнота**.

Згідно зі ст. 220 ЦПК суд, що ухвалив рішення, може за заявою осіб, які беруть участь у справі, чи з власної ініціативи ухвалити додаткове рішення, якщо:

1) стосовно якої-небудь позовної вимоги, з приводу якої сторони подавали докази і давали пояснення, не ухвалено рішення;

2) суд, вирішивши питання про право, не зазначив точної суми грошових коштів, які підлягають стягненню, майно, яке підлягає передачі, або які дії треба виконати;

3) суд не допустив негайного виконання рішення у випадках, встановлених ЦПК (367);

4) судом не вирішено питання про судові витрати.

Умови ухвалення додаткового рішення, передбачені ст.220 ЦПК, є винятковими. Порухення вимог зазначеної статті спричиняє зміну або скасування судового рішення.

Суд не вправі під видом додаткового рішення змінити зміст рішення або розв'язати нові питання, що не досліджувалися в судовому засіданні.

Заяву про ухвалення додаткового рішення може бути подано до закінчення строку на виконання рішення. Суд ухвалює додаткове рішення після розгляду питання в судовому засіданні з повідомленням сторін. Їх присутність не є обов'язковою. На додаткове рішення може бути подана скарга. Про відмову в ухваленні додаткового рішення суд постановляє ухвалу.

Роз'яснення рішення. Якщо рішення суду є **незрозумілим** для осіб, які брали участь у справі, або для державного виконавця, суд за їхньою заявою постановляє ухвалу, в якій роз'яснює своє рішення, не змінюючи при цьому його змісту.

Підставою для роз'яснення рішення суду **найчастіше може стати невизначеність його резолютивної частини**, що була виявлена при здійсненні виконавчих дій у стадії виконавчого провадження.

Подання заяви про роз'яснення рішення суду допускається, якщо воно **ще не виконане або не закінчився строк**, протягом якого рішення може бути пред'явлене до примусового виконання.

Заява про роз'яснення рішення суду розглядається протягом **десяти днів**. Неявка осіб, які брали участь у справі, і (або) державного виконавця не є перешкодою для розгляду питання про роз'яснення рішення суду.

5. Ухвала суду першої інстанції

Ухвала суду – це такий акт правосуддя (процесуальна форма вираження діяльності суду щодо застосування права), який вирішує питання, що пов'язані з рухом справи в суді першої інстанції, клопотання та заяви осіб, які беруть участь у справі, питання про відкладення розгляду справи, оголошення перерви, зупинення або закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду у випадках, встановлених ЦПК.

У виняткових випадках судовий розгляд закінчується постановленням ухвали, а саме:

- постановлення ухвали суду у справі про оскарження рішення третейського суду (ст. 389-6 ЦПК України);
- постановлення ухвали суду про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду або про відмову у його видачі (ст. 389-11 ЦПК України).

КЛАСИФІКАЦІЯ УХВАЛ СУДУ

I. ЗА СУБ'ЄКТОМ ПОСТАНОВЛЕННЯ

ухвали одноособового судді

ухвали колегіального суду

II. ЗА ФОРМОЮ ПРИЙНЯТТЯ І ФІКСАЦІЇ

у вигляді
окремого
документа

без оформлення
у вигляді окремого документа
(заноситься в журнал
судового засідання)

III. ЗА ЗМІСТОМ

підготов
чі

зупинюваль
ні

заключні

відновлюваль
ні

окремі

Підготовчі ухвали характеризуються тим, що вони вирішують окремі процесуальні питання в ході розгляду справи (забезпечення доказів і позову).

Зупинювальні ухвали перешкоджають відкриттю справи або припиняють її подальший рух всупереч волевиявленню осіб, які звернулися за судовим захистом (про зупинення провадження у справі, про залишення заяви без розгляду).

Заключні ухвали, якими завершується розгляд справи (ухвала про закриття провадження по справі через відмову особи, яка звернулася до суду, від своєї вимоги або укладення сторонами мирової угоди).

Особливу групу являють **відновлювальні** судові ухвали по оформленню дій, спрямованих на усунення недоліків рішення або підвищення ефективності їх виконання (ухвала про усунення описок і явних арифметичних помилок у рішенні, ухвала про роз'яснення рішення).

Згідно зі ст. 211 ЦПК суд, виявивши під час розгляду справи порушення закону і встановивши причини та умови, що сприяли вчиненню порушення, може постановити **окрему ухвалу** і направити її відповідним особам чи органам для вжиття заходів щодо усунення цих причин та умов. Про вжиті заходи **протягом місяця** з дня надходження окремої ухвали повинно бути повідомлено суд, який постановив окрему ухвалу. Окрему ухвалу може бути оскаржено особами, інтересів яких вона стосується, у загальному порядку, встановленому ЦПК.